

Kan “Amerika” hier ook gebeuren?

Als ik naar praatprogramma's kijk, zoals Op1, Jinek of M, naar aanleiding van de gebeurtenissen rond het Capitool en het gedrag van Trump in Amerika, dan krijg ik de niet te onderdrukken overtuiging dat veel ontwikkelingen in ons land, en in Europa, nog steeds vreselijk worden onderschat of niet begrepen.

Wereldwijd leven er gevoelens die op verschillende manieren en momenten opborrelen en tot protesten of erger leiden. Er is veel onrechtvaardigheid, er zijn grote verschillen in welvaart, zaken die steeds zichtbaarder worden. Dat leidt ertoe dat steeds meer mensen dat zien en het niet willen accepteren. De daaruit voortkomende protestacties monden inmiddels uit in ondermijning van de samenleving. Dat gebeurt doordat ze steeds indringender worden en grenzen passeren, online ondersteund worden door opruiende teksten, nepnieuws, foto's en video's en gestimuleerd door het grotendeels uitblijven van handhaving en strafvervolgning,

De grote vraag daarbij is waarom dat de laatste maanden, of misschien wel jaren, zo sterk naar boven komt. De tolerantie van mensen is kleiner geworden, de lontjes korter. We worden overspoeld met nepnieuws en complotdenken. Wie weet nog wat wel en wat niet waar is? Zelfs overheden goochelen met cijfers, vertellen halve waarheden of erger en zijn niet transparant.

De woede uitbarstingen bij het Capitool zijn een gevolg van een proces dat al langere tijd aan de gang is en dat wordt gestimuleerd dan wel gefaciliteerd door de digitale media. De rol van sociale media als Twitter, Facebook of Instagram wordt wereldwijd blijkbaar nog altijd onderschat, in ieder geval door de meeste politici. Deze media bieden individuen en groepen de mogelijkheid hun denkbeelden, vaak extremistisch van aard, onder de aandacht van een breed publiek te brengen. En als een president zich dan ook nog verlaagd door deze media te gebruiken om leugens en nepnieuws de wereld in te helpen, wordt er niet alleen verdeeldheid gezaaid, maar neemt het wantrouwen ten opzichte van de overheid snel toe.

Het wordt met de dag moeilijker om deze geest weer terug in de fles te krijgen. Zeker zolang niet gezien wordt dat de ongecontroleerde sociale media hier een cruciale rol bij spelen. Een merkwaardige ontwikkeling daarbij is dat deze media, in feite de bedrijven die ze beheren, besluiten om zelf een vorm van regulering, of eigenlijk censuur, toe te passen. Het ligt dus voortaan in handen van commerciële bedrijven welke berichten wel of niet gepubliceerd mogen worden. Dat leidt tot maatschappelijk ongewenste willekeur, waar bijvoorbeeld een Maurice de Hond over mee kan praten. Dat veel berichten van Trump geweerd worden, is maatschappelijk gezien wellicht te verdedigen, maar hoe ver gaat de censuur van deze mediabedrijven?

Kortom, we zijn als maatschappij nog lang niet in staat om het gebruik van digitale middelen, op dit moment met name de sociale media, gecontroleerd een rol in onze samenleving te laten spelen. Dat kan de overheid zichzelf aanrekenen. Zij hebben veel te weinig oog voor de invloed die de digitale ontwikkelingen op de samenleving en haar burgers hebben. Deze onderschatting komt tot uiting in het uitblijven van passend beleid en maatregelen.

Kunnen gebeurtenissen als in Amerika, of daarmee vergelijkbaar, ook in Nederland gebeuren? Reken maar, misschien op een andere schaal en zonder aanval op het Binnenhof, maar laten we onze ogen daar niet voor sluiten. De voortekenen zijn duidelijk genoeg.

Het is aan de overheid om eindelijk eens oog te krijgen voor de invloed van de digitalisering op de samenleving.